

eld, waar-  
stukken  
schriften  
in wat de  
bedingen  
zelen we  
aan toe te  
schoon te  
tegen het  
t protest  
het gods-  
van stude-  
eggen van  
ac, wat de  
ginsel, als  
schouwing,  
wt, kortom  
lere instel-  
gezwegen.  
geen kerk  
n ambt  
hun ziens-  
zuwen his-  
er niets is  
helderheid  
of we nog  
te Christe-  
kerk pas  
historie is  
estesarheid  
die wordt  
rs, die dat  
toepassen  
ods heilige  
hoofdstuk  
a.  
in Christen  
el terugge-  
ernood no-  
tien predi-  
hechten,  
il van ge-  
est worden  
kan men  
at de man  
de Schep-  
brapt. Een  
niet neder-  
onderen er  
en verder  
g punt ge-  
llen, en het  
uiken over-  
ijging van  
eel, en het  
in te beel-  
eft, zoo ge-  
de diepste  
at het de  
e, tot ver-  
gaf. Zoo  
de de rozen  
bladgroen  
in Christe-  
e gods-  
epste heil-  
of en leven  
ook al de  
stelsel op-  
denkenden,  
rakter der  
meer moe-  
te uitgeko-  
verged over-  
godsdienst  
Engelsche  
o een alge-  
lijke religie  
geving van  
eidsatheorie  
stralie nog  
ds bood,  
e uitkomst  
aar almeest  
wordt, die  
st.  
pleging uit-  
ezien.  
l de niet-  
heel af, en  
actieve zie-  
van Jezus  
s van den  
zich voor-  
Christian  
openbaring  
d, dat we  
ug hooger  
a geld aan  
ft, gaat in  
te zelf aan  
anken ver-  
geld, geeft  
cht en zijn  
meer inti-  
p der hel-  
ding, iets  
an de zie-  
van de  
an zenuw-  
loosden en  
ewerk voor  
dium geeft

men alleen geld. In het tweede stadium naait men voor behoeftigen op kranjes of zoekt ze persoonlijk op. In het derde stadium neemt men de zorg voor voor hun ellende zelf op zich, en wijdt er zich persoonlijk aan. Wie zou hiervoor geen lof hebben? Wie er niet voor danken?

Niet alsof het een ieder gegund ware, dat offer van toewijding te brengen. Slechts aan enkelen valt dit te beurt. En het is een stellige fout, als men die enkelen, aan wie dat te beurt valt, gaat aanzien voor een hooger soort Christenen.

Dit ware de orde des levens omkeeren. Wie geroepen is, om in eigen huis te leven en te arbeiden, doet niet iets goeds, maar zondigt, zoo hij zijn gezinsleven verwaarloost, en buiten de deur liefdediensten bewijst.

Het koninkrijk Gods in den dienst onzes Heeren, gaat allerminst in ziekenverpleging op. Onze God moet óók gediend worden in allerlei bedrijf en beroep, op kerkelijk, maatschappelijk en staatkundig gebied. En wie geroepen is om te onderwijzen of met de pen te arbeiden, kan daarin even warme toewijding betoonen, als degene die bij het krankbed nederzit.

Ook de ziekenverpleging is niets dan een klein deel van den grooten alles omvattenden arbeid, die dag in dag uit in den dienst van Jezus moet verricht worden. En niet de dienst waarin ge werkt, maar de trouw en de toewijding waarmee ge in uw deel van dien grooten dienst verkeert, maakt hier het onderscheid.

De stadien waarop we doelden zijn dan ook alleen bedoeld als drie trappen in de verzorging en opleiding. En zoo men dáárop alleen let, ja, dan is het buiten kijf, dat wie zich persoonlijk geeft aan de lijdenden, tot de hoogste toewijding komt.

Doch dan moet, zal het geloofsopenbaring zijn, ook de Christelijke geloofsverzuiging hierbij niet schuil blijven.

In de publieke gasthuizen is de ziekte niet een ziek mens, maar een verstoord lichaam, en wordt alleen lichamelijke verzorging geboden. Liefst heeft men zelfs, dat er niet de ziel van den kranke niet gerekend worde. Die scene van het sterven moet ontweken worden. Ook al ziet de arts klaarkijk, dat het sterven op handen is, toch verzwijgt hij het, en niet zelden moeten verdoovende geneesmiddelen den uitgang verhoemen.

Op dat standpunt nu kan, wie om Jezus wil de zieken verpleegt, zich niet stellen. Integendeel, dan moet de verpleging der ziel zelfs boven die van het lichaam uitgaan. Niet, alsof daarom de verpleging van het lichaam in iets schade mocht lijden. Verre van dien. Onder Christelijke beaamdiging moet veeleer de verzorging ook van het lichaam nog zorgvuldiger, nauwkeuriger en volkomener zijn.

Maar de ziel van den kranke eischt toch de teederste zorg. Er moet, zoo de ziekenverpleging in naam van Jezus zal plaats hebben, tusschen de verpleegster en den kranke ook geestelijke gemeenschap bestaan, geloofsverwantschap, gemeenschap der heiligen; en waar die ontbreekt, moet er het streven zijn, om ze te kweken.

Dit kan niet bij alle kranken al de dagen van hun krankheid. Er zijn lijdens en lijderessen, die buiten kennis zijn, die verdoofd nederliggen, die door hun pijn overmand worden, en dan ware het dwaasheid of wreddheid, ze te beproeven.

Maar is er helderheid, is er kennis, is er verademing, dan moet de lichamelijke zelfkracht van den lijder bestreden worden. Kranke zijn uit hun aard geneigd alleen om het lichaam te denken. En hier nu juist moet de heilige liefdedienst van de verpleging zich openbaren, om den kranke tot hooger standpunt op te heffen, in een heiliger sfeer te doen leven, tot meerder ernst te stemmen.

Iets dat, zoo het gelukt, de smart niet vermeerdert, maar lenigt. Een kranke toch, die met stil bewustzijn voor zijn God ligt, biedt veel heerlijker schouwspel aan dan een kranke, die, als een zoutzak ingezonken, niets kan dan klagen en kreunen.

Zeër zeker moet er ook voorlezing van de Heilige Schrift, voorlezing van een geestelijk lied, moet er ook het stil en rustig gebed zijn; maar toch, dat is op verre na niet het eenige. De hooge kunst van wie in Jezus naam verpleegt, is om zijn kranken in heiliger stemming te houden. Zelf bij het ziekbed met God en voor Zijn aangezicht te leven, en zoo de stemming van het eigen hart aan den kranke over te doen.

Maar vooral moet er bij Christelijke ziekenverpleging een ernstig streven zijn, om de krankheid geestelijke vrucht te laten dragen, hetzij voor dit leven, hetzij voor het leven hierna.

Velen denken, dat er van ernst bij het ziekbed alleen sprake komt, zoo de dood van nabij dreigt. Toch is dit misgezien. Elke ziekte moet den kranke geestelijk verder brengen, hem tot zichzelf doen inleiden, hem zija weg doen overdenken en hem als vernieuwd in geestelijken moed van zijn ziekbed doen opstaan.

Toch is het vooral bij het naderend einde, dat de Christelijke verpleegster haar hoogste roeping heeft te vervullen, opdat de kranke die ze verpleegt, niet als een hond wegsterve.

Er is een bereiding van de ziel ook voor den dood. Met het oog op het verleden van den kranke. Met het oog op wat hij achterlaat. Met het oog op de eeuwigheid die hij tegengaat.

De ware ziekenverpleegster sterft zelf met als haar kraakke wegsterft, begeleidt hem, als we zoo zeggen mogen, halverwege in de vallei der schaduw des doods, en keert na het sterven als uit een andere wereld weer tot haar andere kranken terug.

Zoo moet het zijn bij verpleging in het eigen huis, zoo moet het zijn bij verpleging in het hospitaal.

In zooverre heeft dus de kerk in zake de ziekenverpleging niet anders te doen, dan dat ze liefde en geloof kweke en den weg des levens onderwijze, en dit op de catechisatie en in de predikatie ook doe met het oog op ziekbed en sterfbed.

Het ziekbed, met al wat daarbij Christelijke toewijding eischt, moet toegelicht, moet geestelijk gezien, opdat de kerk ook ten deze leidsvrouw blijve, en wat het sterfbed aangaat, niet minder. En in zooverre nu vaststaat, dat de tegenwoordige ziekenverpleging geheel buiten de kerk is opgekomen, mag niet verheeld, dat de armoede der predikatie ook hieraan schuld heeft. Van de predikatie des Woords had reeds lang, eer de wereld er op bedacht werd, de stoot tot betere, tot zorgvuldiger ziekenverpleging, naar lichaam en naar ziel, moeten uitgaan.

In zooverre echter is de invloed der kerk op de ziekenverpleging nog slechts een zijdelingsche, en neemt ze nog niet zelve het initiatief.

Daarom dient ook de vraag besproken, in hoeverre het op den weg der kerk ligt, om ook zelve ziekenverpleging in het leven te roepen.

Feitelijk is men er thans in meer dan één kerk toe overgegaan, om 't zij door wijk-organisatie, 't zij door de zorg van den predikant, eenige ziekenverpleegsters aan te wijzen, die dan geroepen zijn om de zieken aan hun huizen op te zoeken, en zoo noodig te verplegen.

Op zichzelf kan hier niets tegen zijn, en de Schrift geeft er zelfs zekere aanleiding toe. Lees slechts wat er staat in 1 Tim. 5: 9-16:

Dat een weduwe gekozen worde niet minder dan van zestig jaren, welke eens mans vrouw geweest zij, getuigenis hebbende van goede werken; zoo zij kinderen opgevoed heeft, zoo zij gaarne heeft geherbergd, zoo zij der heiligen voeten heeft gewaschen, zoo zij den verdrukten genoegzame hulpe gedaan heeft, zoo zij naar alle goed werk getracht heeft. Maar neem de jonge weduwen niet aan; want als zij weelderig geworden zijn tegen Christus, zoo willen zij huwen, hebbende haar oordeel, omdat zij hare eerste belofte hebben te niet gedaan; en meteen ook leeren zij ledig omgaan bij de huizen, en zijn niet alleen ledig, maar ook klapperticht, en ijdelde dingen doende, sprekende hetgene niet betaamt. Ik wil dan, dat de jonge weduwen huwen, kinderen telen, het huis regeren, geene oorzaak van lastering aan de wederpartij geven. Want enigen hebben zich alreede afgewend achter den satan. Zoo eenig geloovig man of geloovige vrouw weduwen heeft, dat die haar genoegzame hulpe doe, en dat de gemeente niet bezwaard worde, opdat zij degenen die waarlijk weduwen zijn, genoegzame hulpe doen moge.

Geheel helder is dit zeer zeker niet, omdat er niet uitdrukkelijk bij staat, welke dienst aan deze weduwen werd opgedragen. Vast staat alleen, dat dit stuk voortkomt waar sprake is van ambtelijke verzorging in de gemeente; dat er sprake is van een weduwe die gekozen wordt; dat ze bij de huizen rondgingen; dat ze van een bepaald leeftijd moesten zijn; en dat ze bekend moesten staan als vrouwen, die ook reeds uit eigen beweging allerlei liefdediensten hadden verricht.

Op dat „gekozen worden“ legge men intusschen niet te sterke nadruk, daar het woord, in het oorspronkelijke stuk gebezigd, niet zozeer op een verkiezing wijst, als veel meer op het ingeschreven worden op een lijst. En ook valt moeilijk aan te nemen, dat hier op ziekenverpleging en dergelijke gedoeld wordt, overmits de ouderdom van 60 jaar, die vereischt werd, hierna niet in overeenstemming zou zijn.

Het is dan ook waarschijnlijk, dat vrouwen bedoeld zijn, die door den kerkeraad werden aangewezen, om huisbezoek te doen bij het vrouwelijk personeel der gemeente. De afscheiding tusschen vrouwen en mannen was destijds veel scherper dan thans, en niet elke ouderling kon toegang krijgen tot het vrouwenverblijf. Dat deswege dit toezicht op de vrouwen aan vrouwen werd opgedragen, heeft niets vreemds. Alleen gaat men te ver, zoo men daarom allen diaconalen dienst aan deze weduwen ontzegt. Immers voor haar benoeming werd vereischt, „dat ze de voeten der heiligen gewaschen hadden, dat ze de verdrukten geholpen hadden, en naar alle goed werk hadden getracht“ (vs. 10). Alzoo eigenschappen, die zeer nadrukkelijk wijzen op geschiktheid voor diaconaal hulpbetoon.

Zonder ons, daarom hier te verliezen in het vraagstuk, of dit weduwenambt als ambt gelijkt stond met het ambt van ouderling of diaken, blijkt er toch stellig uit, dat de apostel wil dat ook van vrouwelijke hulp in de bediening van de gemeente gebruik zal worden gemaakt. En in zooverre dit langen tijd geheel verzuimd is, werd stellig van den apostolischen regel afgegaan. Alleen de Regentessen van onze Weeshuizen en Oudemannenhuisen bleven nog altoos aan den oorspronkelijken regel herinneren.

Staat nu alzoo vast, dat de kerk ook officiële hulp van vrouwen voor de bediening van het gemeentelieven zoeken mag en moet, dan rijst in de tweede plaats de vraag, of het op den weg der kerk ligt, om deze hulp ook te zoeken voor de ziekenverpleging.

En dan zal ook hier wel de regel moeten gelden, die over het algemeen bij alle kerkelijk hulpbetoon geldt: Daar waar de noodige verzorging in de gezinnen zelve, of door particuliere hulp kan gevonden worden, heeft de institutionele kerk als zoodanig geen roeping om zelve op te treden. Is het daarentegen, dat er onverzorgde toestanden over-

blijven, waarin niet op andere wijze raad is te schaffen, dan toont de instelling der Diaconie, dat de kerk ook ten deze geroepen is, om handelend op te treden.

Dat dit iets anders is, dan wat men thans in de vrije organisaties veelal zoekt, is duidelijk.

Hetgeen thans geschiedt, is meestal een private liefhebberij van den predikant, buiten den kerkeraad en de diaconie om.

Niet altoos, we weten het. Met name in de Gereformeerde kerken zijn teekenen van gezonder opvatting. Maar in het algemeen kan men zeggen, dat in die actie zich zoo goed als uitsluitend zekere activiteit van dezen of genen predikant uit, die geld verzamelt, eenige dames verzocht, en nu met dezer hulp een ziekenverpleging enz. naar zijn wijs inricht.

En hiervan nu moet gezegd worden: Zoo niemand anders de hand uitsteekt, is het beter zóó, dan dat er niets geschiedt. Maar toch zoude menig predikant beter doen, zoo hij zijn invloed gebruikte, om ook deze zaak voor heel de gemeente op goeden, ordelijken voet te doen regelen.

**Recensien.**

*De Holbewoner. Een verhaal uit den tijd der Hervorming door J. Keuning, Groningen. Jan Haan.*

Voor onze jongens inzonderheid is dit een boeiend, pikant verhaal. Maar dit pikante zit niet zozeer in de historische kern, die uit het martelaarsboek geput is, als wel in de sterk gekleurde romantische inkleeding. En dat is m. i. de minder goede zijde van dit verhaal. Zulke boeken moet ons jonge volk niet veel lezen. Zij zouden daardoor in het werkelijke leven steeds minder belang gaan stellen en alleen het verdichte interessant gaan vinden.

*Eene bloeme des velds. Een verhaal uit de eerste helft der 19de eeuw door C. M. W. P. G. G. van Haan.*

Dit boek heeft niet alleen een historisch grondslag, maar is ook in zijn verlichting sober gebleven, zoodat de werkelijkheid door het romantische niet verdrongen wordt.

De taal is zuiver; de stijl goed en de verhaaltant boeiend.

Ge krijgt er een goeden kijk door op het Veluwe'sche leven, en in de gewichtvolle eerste tijden der scheiding doet het waarlijk inleven.

Het is geen boek voor onze jongere kinderen, maar voor oudere jongens en meisjes kan het hartelijk worden aanbevolen.

*Paulus en Filippi. Twintig leereeden uit de warringsgeschiedenis van, en uit den zendbrief aan de gemeente van Filippi, van P. A. E. Sil levis Smith, Bedinaar des Woords bij de Gereformeerde kerk te Rotterdam. Boekhandel voorheen H. B. & W. W. M. M. Amsterdam-Pretoria.*

Eene uitgave, die ik met groote waardeering aankondig.

In de eerste plaats vindt ge in deze leereeden degelijke en zeer heldere Schriftverklaring, en voorts maakt Ds. Smith, in nauwe aansluiting aan den tekst, de Heilige Schrift dienstbaar zoowel voor het inwendige leven van hart en gemoed als voor de praktijk der godzaligheid en de roeping der gemeente.

En dan is ook hier weer, zooda's wij dat inzonderheid bij geschriften van den Rotterdam'schen leeraar gewoon zijn, niet alleen op den inhoud gelet, maar ook aan den vorm de noodige zorg besteed.

Taal en stijl zijn, gelijk zij in predikaties behooren te zijn. Niet plat, ook niet hooggraverend, maar duidelijk, zuiver en waardig. Wij bevelen dezen bundel inzonderheid voor den dienst in leerkerken ten zeerste aan.

*Genesis. Uitgave van Johannes Calvijn, uit het Latijn, naar de uitgave van Baum, Comite en Reus, in de Nederlandsche taal overgezet door S. O. Los, Bedinaar des Woords te De Lier, met een inleiding van Prof. Dr. H. Bavinck Middelburg, K. de Coninck.*

Het eerste deel van dit werk werd reeds vroeger in *De Heraut* besproken. Sedert verschenen tot nu toe van het tweede deel de afleveringen 16-20.

Zij leveren het bewijs, dat Ds. Los met ijver en nauwgezetheid zijn waarlijk niet lichte taak blijft voortzetten. Zijn arbeid blijft op onze waardeering en aanbeveling ten volle aanspraak maken. Bij deze woorden zij en aan den vertaler en aan den uitgever van harte geschenken.

W. M. S. G. A.

**Uit de Pers.**

Niet onaardigen blik in het Indische leven geeft dit schrijven in *Hollands Kerkblad*:

*Oost-Indië, October 1900*  
*Gracht-Redacteur.*

De menschen hier, ook de ongelooften, hebben nog al veel op met wat men vaak „Medische Zending“ noemt.

Als echter die Medische dienst als hulpdienst wordt aangewend voor de *éigenlijke Zending*, is hun dat niet bijster naar den zin.

Zij zouden liefst zien, dat die medische hulp niet geen ander doel werd verleend dan om phylax tropie te beoefenen. En daarom hadden ze wel zoo gaarne, dat „alle godsdienst“ er bij achterwege bleef.

Een neutrale med. Zending dat is hun ideaal. Dat is ook vooral het ideaal van den ouden geneesheer Dr. Groneman, zooda's U indertijd wellicht al hebt begrepen uit zijn schrijven over het werk van Dr. Scheurer te Djokja. opgenomen in de *Levenswijze* en overgenomen in onderscheidene bladen in Holland.

Dat de med. dienst te Djokja hulpdienst is voor den arbeid der Zending der Geref. Kerken staat geen denksel meer, niets aan.

In een Reiksgids voor Jogyakarta, door hem geschreven en nu pas uitgekomen, lucht hij zijn hart nog eens en laat opnieuw duidelijk verstaan, dat hij van niet med. hulp aan de inlanders, maar dat hij wil om hen met het Evangelie bekend te maken, nu juist geen warme voorstander is. Hij heeft wel veel lof voor den zendeling arts, maar voegt daaraan toe een nog al vinighe kritiek en hartelijke opmerkingen. Dat is oorzaak geworden, dat iemand in een ingezonden stuk in het *Centrum*, een dagblad, dat in Djokja verschijnt, de aandacht heeft gevestigd op een deel van het schrijven van Dr. Gr. Nu de zaak hier zoo in de pers te sprake is gebracht, wil ik er U ook van op de hoogte brengen, want het raakt de Zending der Geref. Kerken op Java.

Ik begin, om allen schijn van partijdigheid te vermijden, met het heele stuk van Dr. G. mee te deelen.

Ziehier al wat in genoemden reiksgids staat over den Med. dienst te Djokja.

„Het Zendingshospitaal van den zendeling arts J. G. Scheurer bewijst, dat men 't vertrouwen van den Javanen, ook van den Islamiet, winnen kan, wanneer men den rechten weg naar dat doel weet te vinden. De arts Scheurer verklaart echter uitdrukkelijk, dat zijn „*Petrusdijk Hospitaal*“ geen zuiver medische instelling is, maar een *hulpdienst in dienstverband tot de Zending der Gereformeerde Kerken onder de Javanen staat*“.

Dat wil dus zeggen dat het eigenlijke doel niet is: *genezing van zieken maar bekering*, zij 't ook langs een omweg, van niet-Christenen tot het Christendom der Gereformeerde Kerken in Nederland, die deze instelling tot stand brachten.

Aan 't hospitaal is een polikliniek verbonden, waar patienten dagelijks, behalve des Zondags, 8 morgens tusschen 8 en 12 uur, gratis worden behandeld. Verder zijn er 5 paviljoenen nederzaten, 3 voor mannen en 2 voor vrouwen, die ieder 20 lijdens kunnen opnemen. Een ander paviljoen is als operatiekamer ingericht en nog een ander tot woning voor de beide hoofdverpleegsters die uit Europa verwacht worden. Eindelijk is een goede woning voor den arts en zijn gezin, en tevens voor een tweeden arts, die aan de inrichting verbonden zal worden, op het terrein gelegen, met de rooide bijgebouwen, keukens, badkamers enz.

Dat terrein werd voor het doel kosteloos in erfpacht afgestaan door Z. H. den Sultan Hamengkoe Boewano VII, den Moehammedaanschen vorst, die daarmede een schoon blijk van verdraagzaamheid gaf.

Tegenwoordig bezoeken gemiddeld op tot 100 zieken dagelijks de polikliniek, en niet alleen uit de Vorstenlanden, maar ook uit verder afgelegen residenties.

De Regering van Nederlandsch Indië schenkt jaarlijks aan de inrichting geneesmiddelen tot een bedrag van f 2500.-.

De belangloze toewijding van den zendeling-arts aan zijn doel is boven allen lof verheven, maar zou zeker nog veel meer uitwerken, indien hij, trouw aan zijn vroegere voornemens, niet ook gratis praktijk uitoefende onder geenszins onbemiddelde Europeanen. Tijd en arbeid, aan hen gewijd, gaan voor zijn Javaansche patienten verloren“.

Ziehier U het heele stuk meedegeeld.

Enigen tijd na het verschijnen van den reiksgids werd in het *Centrum* het volgende stuk opgenomen:

„Mijnheer de Redacteur!

Toen ik gisteren een reisgids van Dr. J. Groneman voor Jogyakarta en omstreken in handen nam, stelde ik mij voor even, in gedachten, de bijzonderheden van Joga te zien, straten te doorloopen enz. en... Het is mij echter niet gelukt, zelfs niet met de groote kaart, die daarbij behoort, openge-slagen voor mij. Waaraan dit ligt, weet ik niet te zeggen. Misschien is het boekje, voor mij gewone leek, wat onduidelijk door de geleerdheid van den schrijver.

Helder als kristal is evenwel wat Dr. Gr. op bladzijde 17 van den zendeling arts Dr. Scheurer zegt: „De belangloze toewijding van den zendeling-arts aan zijn doel is boven allen lof verheven, maar zou zeker nog veel meer uitwerken, indien hij, trouw aan zijn vroegere voornemens, niet ook gratis praktijk uitoefende onder geenszins onbemiddelde Europeanen. Tijd en arbeid, aan hen gewijd, gaan voor zijn Javaansche patienten verloren“.

Duidelijk, Mijnheer de Redacteur, duidelijk! Er is geen woord Fransch bij. De bedoeling van den schrijver komt zoo prachtig voor den dag. De aanloop is zoo schoon: „De belangloze...“ boven allen lof...“ en de laatste woorden zeggen het zoo kostelijk: „Tijd en arbeid...“ gaan voor zijn Javaansche patienten verloren“.

Men moet toch maar veel van iemand houden om hem zulken goeden raad te geven. Daartoe zelfs een reisgids tot een handboekje voor moralen te maken leidt vreemdeling die de Residentie Jogyakarta bezoekt, kan nu weten wat voor een man die zendeling arts is. Een man te prijzen om zijn toewijding, ja, boven allen lof verheven, maar... Hij doet zijne Java'sche patienten te kort. Vooral de vrienden van Dr. Scheurer, die van elders komen om zijn hospitaal te bezoeken en veel voor zijnen arbeid over hebben, zullen met die mededeeling erg lekker zijn. Ik zie hen al in de beurs-asten om hunne giften voor de Zending te verduidelijken.

Doch badinage a part! Wie heeft ooit gehoord, dat de inhoud van een reisgids ook veroordeelingen van persoonlijke handelingen moet of mag bevatten? Fosi, Dr. Groneman! Nog eens. Het boekje is voor mij wat onduidelijk in zijn aanwijzingen, doch dit zal wel aan mij liggen, en daarom liever haast. Misschien is het „el goed en praktisch in het gebruik, maar wat Dr. Groneman over Dr. Scheurer schrijft, ontsiet het geheele werke, al zal het genoemden zendeling arts in de opinie van de inwoners van Jogyakarta, die hem kennen, niet veel schade doen“.

Een vriend van Dr. Scheurer.

K 14 9-1900“

Onze Medische dienst dus wel goed; maar concurrentie aan Dr. Groneman mag wel ieder ander arts aandoen, doch alleen Dr. Scheurer niet.

Natuurlijk, te dwaas om alleen te loopen, al verstaan we uinnemend goed, dat Dr. Groneman de blanken die betalen, liefst voor zich zelve houdt.

Alleen, hij had het in dit verband niet moeten zeggen.

**Officiële Berichten.**

**THEOLOGISCHE SCHOOL**

Op 6 Dec. 11, vierde de Theologische School haren Zes en veertigsten verjaardag.

Prof. P. Blevensveld hield aan den avond van dien dag een rectorale oratie over „Het karakter der Catechesis“, waarna ZHG. het rectoraat overdroeg aan Prof. M. Noordzij, die door de Curatoren tot Rector voor het Schooljaar 1900-1901 was benoemd.

De Heere heeft gedurende het laatste jaar bij vernieuwing groote weldaden aan de School en door haar aan de Kerken bewezen. In het verhaal van de fata onder School, waarmede de afgetrede Rector zijne oratie besloot, komt dit ook duidelijk uit.

Prof. M. Noordzij mocht den 10 Oct. 11. zijn zilveren jubileum, als Hoogleraar der School, onder zeer vele blijken van hartelijke belangstelling viert; terwijl Hoogleraren, Lectors en studenten ieder in het zijne mochten arbeiden met lust.

Zeventien propaedeutische, vijftien semi-candidaats en tien candidaats-examina werden in dit jaar afgelegd. Ook is de liefde en de oeffeningsvrijheid onzer Kerken geblijven en zijn de vakinstellingen voor de School vermeerderd.

Zullen wij voor dit een en ander den Heere niet danken? In onze binnenkamer en in de samenkomsten der Gemeente? Dit laatste is misschien reeds gedaan op den vorigen rustdag — of zij zullen 't nog doen op den volgenden rustdag? Wordt dan bij onze ootmoedigen dank ook de ernstige bede gevoegd, dat de Heere verder zijnen ommekeer zegen over de School gebiede en over het aan haar verbonden Gymnasium; dat Hij Hoogleraren en Leeraars sterke naar lichaam en geest, en het onderwijzen zegen doe strekken voor Studenten en Leerlingen en in en door hen voor Kerk en Maatschappij.

Er is echter nog meer te doen.

Ook zonder een opwekkend woord daartoe door de Curatoren der School, zullen zeker de Kerken, die gewoon waren een feestcollecte (de z.g. *Dec. collecte*) voor de School te houden, zulks ook ditmaal wel gedaan hebben.

Zoo niet, dan moge bovengstaande herinnering aan den jaardag der School en de Kerken, die deze goede gewoonte hadden, en de andere Kerken daartoe ook bewegen.

De 6 Dec. collecte bracht het laatste jaar ruim vier honderd gulden minder op dan het voorlaatste jaar. Deze achteruitgang laat zich verklaren uit de extra collecte, welke op dringende vermaning van de Generale Synode werden jaar voor de School gehouden is. Dit jaar mag dus zeker weer een hooger bedrag worden verwacht?

Voor al die Kerken, die of in 't geheel niet, of slechts éénmaal per jaar voor de School collecteren, worden ernstig opgewekt om nog in deze maand een inzameling voor haar te houden. Herinnerd zij daarbij, dat volgens „*De Handelingen der Curatoren*“, aan alle Kerken gezonden, de *zeste* uitgaven de *gewone* inkomsten gedurende het laatste boekjaar nog overtroffen met circa *zeven en een half honderd gulden*. Maar tevens zij daarbij herinnerd, dat de laatstgehouden Generale Synode aan de Kerken „een dringend en vriendelijk verzoek heeft gericht, om van nu voortaan, jaarlijks twee afzonderlijke collecten voor de Theol. School te houden“. En: „de Correspondenten“ heeft opgewekt, „om hun arbeid voort te zetten en uit te breiden“. (Zie *Acta der G. S. Art. 52, 7 a en 8*).

Wordt door onze Kerken aan dit dringend en vriendelijk verzoek, en door de Correspondenten aan deze opwekking gehoor verleend, dan zal het evenwicht tusschen uitgaven en inkomsten gehandhaafd kunnen worden en zal onze ijverige Penningmeester eene onbezorgde toekomst tegemoet gaan.

De Heere zegene onze School, en zegene onze Kerken, om Zijns grooten Naams wille.

L. NEIJENS,  
Scriba v/h Curatorium.

Amsterdam, December 1900.

**Buiteuland.**

**Duitschland.** De Duitschers en de nationale Synode van Dordrecht.

Vele Gereformeerden in Duitschland beweren, dat alleen de Heidelbergse Catechismus het formulier van eenigheid is voor de Gereformeerden in hun land en dat daarom de artikelen van Dordrecht tegen de Remonstranten juist wezen, doch het is bekend genoeg dat op de Dordtsche Synode ook afgevaardigden uit Duitschland zijn geweest, evenals uit Engeland, Zwitserland enz.

In de *Chr. Intelligencer* verscheen onlangs een artikel van de hand van Dr. Good, waarin wordt geschilderd welk aandeel de Duitse afgevaardigden namen in de Nationale Synode van Dordrecht. Dr. Good schreef het volgende:

„Omstreeks een jaar geleden werd de aandacht van den schrijver bepaald bij een oud boek, uit het begin der 17de eeuw, getiteld: „Golden Remains of the Ever Memorable Mr. John Hales“. Daarin vond hij een zeer interessante mededeeling van de Synode van Dordrecht, 1618-1619, welke samengesteld was uit onderscheidene Gereformeerde kerken van Europa. Zij werd bijeengeroepen door de Regering van Holland, om te beslissen over de leer van Arminius, en zij publiceerde als hare belijdenis de Leeregels van Dordrecht, welke Calvinistisch zijn.“

Deze Synode heeft belangrijkheid voor ons als Duitse Gereformeerde, (Dr. Good is leeraar in de Duitse Gereformeerde Kerk in de Vereenigde Staten) dewijl, niettegenstaande de Synode hoofdzakelijk een Hollandsche Synode was, nochtan een aantal leeraars uit Duitschland en Zwitserland er leden van waren. De Zwitsers werden geleid door Breitingen van Zurich, de Duitschers kwamen in vijf afdeelingen: Scultetus stond aan het hoofd van de Paltsche delegaten; Martinus aan die van Bremen; Alsted, leidde de vertegenwoordigers van Nassau, en Godenius en Stien hadden den voorrang in de delegatie van Hessen. Er waren er ook twee uit Embden. De verhouding van deze leeraars uit Zwitserland en Duitschland tot de Synode is een zaak van eenig geschied geweest in onze Kerk. Men heeft beweerd, dat zij aarzelen de ondertekenaars waren van de Leeregels van Dordrecht, omdat deze Leeregels Calvinistisch waren. Zij, die dit voortaan, beweren dat onze Kerk Melancthonianaans is, en men heeft zelfs aangevoerd, dat onze vertegenwoordigers in de vergadering meer sympathieerden met de Arminianen, dan met de Calvinisten, of ten minste dat zij lijdelijke leden waren op de Synode. Over al deze vraagstukken verspreidt het boek van Mr. Hales veel licht, want het beschrijft de inwendige geschiedenis van de Synode. Het bevat brieven van Mr. Hales en Mr. Walter Balconquell, den Schotschen afgevaardigde, aan Sir Dudley Carleton, den Britschen ambassadeur. Zij zijn vrij kraak, en lezen gelijk verslagen van de Synode in nieuwsbladen. Daaruit verneemt men vele dingen, die niet in de zorgvuldig berichte verhandelingen der Synode voorkomen.

De eerste zaak die wij opmerken in het lezen van dit boek, is dat de Duitse en Zwitsersche leden van die Synode zeer werkzaam aande namen in de beraadslagingen. Zij waren in geen deele bloot lijdelijke leden, gelijk men beweerd heeft, maar zij namen een werkdadig aandeel in de verhandelingen. In de eerste zittingen van de Synode, voordat de Arminianen gedagvaard waren, werden er onderscheidene onderwerpen besproken door de Synode, zoo als de herziening van de vertaling des Bijbels en de Catechisatie. Het was toen, dat de delegaten van de Palts de Synode mededeelden hun voortreffelijk werk op de Catechisatie, en bijzonder hunne praktijk om des Zondags over den Catechismus te prediken. Toen het onderwerp van den doop voorkwam, en discussie ontstond, wie de gepaste voorwerpen voor den doop waren, namen de Zwitsers en de delegaten van Bremen en Hessen een werkdadig aandeel, en beweerden dat alleen kinderen van Christenouders behoorden gedoopt te worden.

Op onderscheidene tijden tijdens de Synode predikten de Zwitsersche of Duitse broeders voor de Synode of bespraken zekere leerstukken, die door de Arminianen bestreden werden. Wij zien dus dat zij in geen deele bloot lijdelijke leden der Synode waren. In plaats van zich te gedragen alsof zij weinig belang in de verhandelingen stelden, bevinden wij hen zeer werkzaam. In plaats van zich slechts te betoonen als vreemdelingen, gevoelden ze klaarblijkelijk dat zij een deel der Synode vormden, zooda's als de Hollanders.

Wellicht is hunne verhouding tot het Calvinisme en de predestinatie meer merkwaardig. Men heeft beweerd dat, welk aandeel zij ook namen op de Synode, zij althans weinig deel namen in de debatten over de predestinatie; dat zij dat onderwerp zochten te vermijden, en steeds poogden om den triomf van het strenge Calvinisme tegen